

MÚLTUNK EMLÉKEI ROVAT

100 ÉVES AZ ÁLLAMI BIZTOSÍTÁSFELÜGYELET MAGYARORSZÁGON

Horváth Gyula – Tamás Gábor

Augusztusban lesz 100 éve, hogy létrejött a Biztosító Magánvállalatok Magyar Királyi Állami Felügyelő Hatósága, a Pénzügyminisztérium egyik ügyosztályaként. Persze korábban is működött valamiféle – a biztosítási szektorra vonatkozó – állami felügyeleti tevékenység. 1883-tól külön miniszteri biztosa is volt a területnek, hatásköre azonban leginkább csak az új biztosítók bejegyzésének ellenőrzésére szorítkozott. Szorosabb felügyeletnek feltétele lett volna a szektor szorosabb állami szabályozása. Biztosítási törvényt ugyanakkor – bár már a századforduló előtt is napirenden volt, és Ausztriában 1898-ban hatályba is lépett a Versicherungs-Regulativum – Magyarországon egészen 1995-ig nem sikerült elfogadni. A biztosítók tevékenységére így hazánkban még az első világháború idején is az 1875-ös kereskedelmi törvény előírásai vonatkoztak.

Az első világháború utáni konszolidáció részeként számos biztosítási tárgyú jogszabály született, és a szabályozási lépésekkel párhuzamosan az állami felügyelet is kialakult. 1923-ban megszületett a Biztosító Magánvállalatok Magyar Királyi Állami Felügyelő Hatósága azzal a céllal, hogy a biztosítótársaságok és a biztosítottak érdekeit egyaránt szem előtt tartva, a biztosítási intézmény egészséges fejlődését mozdítsa elő. A Felügyelő Hatóság mellé, az ügymenet megkönnyítése és szakvélemények előterjesztése céljából Biztosítási Szaktanácsot alakítottak. Ennek tagjai részint az érintett minisztériumok delegált képviselőiből, részint biztosítási szakemberekből, harmadrészt pedig a biztosítottak köréből kerültek ki. Ezeken kívül a budapesti ügyvédi kamara is jelölhetett egy tagot. A Felügyelő Hatóság tradicionális, ágazati felügyeletként működött, hatóköre eleinte csak a részvénytársaságokra és külföldi fióktelepekre, 1940-től pedig a biztosítási egyesületekre is kiterjedt, elsősorban a meglévő társaságok zárszámadásainak ellenőrzését végezte, de működésének első évtizedében viszonylag súlytalan intézmény volt. A szabályozás szerint feladata lett volna a biztosításügy állásáról szóló éves felügyeleti jelentések elkészítése is, ilyeneket azonban egészen 1941-ig nem sikerült publikálni, ekkor elsőként az 1938-as évről, majd két évvel később az 1940-es évről jelent meg felügyeleti jelentés.

A Felügyelő Hatóság tevékenysége először 1936-ban, a Phönix-botrány kapcsán került a figyelem homlokterébe, amikor bebizonyosodott, hogy a zárszámadások formális ellenőrzése korántsem elegendő garancia a társaságok prudens és biztonságos működésére. Az elfogadható éves eredmények helytelenül vagy csalárd módon megképzett díjtartalékok mellett hatalmas jövőbeni veszteséget takarhattak. A nagy sajtóvihart kavaráó ügyben három hónapon keresztül újabb és újabb megoldási javaslatok születtek és haltak el – részben a felügyelet hatáskörhiánya, részben az érintett felek egyet nem értése miatt. Ezután több tervezet is született a szervezet átalakítására. Sokan a Pénzügyminisztériumhoz hasonló, önálló, széles hatókörrel és megfelelő revizori létszámmal rendelkező szervezetet képzeltek el, de végül több átszervezés után a személyzetét kicserélték, kibővítették a Pénzügyminisztériumhoz tartozó revizorok egy részével, majd a hatóság 1940-ben beolvadt a Pénzügyminisztériumba, és 1948-ig változatlan formában működött.

A következő nagy változást a biztosítási szektor államosítása hozta el. 1949. június 20-án megalakult az Állami Biztosító, majd 1952-ben – a szovjet tulajdonban lévő, a korábbi német biztosítók állományát is kezelő Közép-Európai Biztosító és az Európai Áru- és Podgyász (sic) Biztosító beolvastásával – kialakult a teljes biztosítási monopólium, amelynek elsődleges feladata volt a biztosítás eszközeivel segíteni a szocializmus pénzügyi politikáját. A biztosítással kapcsolatos államigazgatási feladatokat, így az Állami Biztosító felügyeletét, előbb a Pénzügyminisztérium Biztosítási Szakosztálya látta el, majd 1954-től ez is beolvadt az Állami Biztosítóba. Ettől kezdve a biztosítási szektor egyetlen, monopol állami vállalata egyben a saját felügyelő szerve is lett. Ez a gyakorlat még a szocialista blokkon belül sem volt általános, hiszen a Szovjetunióban és az NDK-ban is megmaradt a több biztosítós modell és az önálló felügyelet.

A Phönix-botrány kapcsán került a figyelem homlokterébe, hogy a zárszámadások formális ellenőrzése korántsem elegendő garancia a társaságok prudens és biztonságos működésére.

1968-tól fokozatosan lazult fel a szigorú biztosítási monopólium, előbb néhány mezőgazdasági biztosítási egyesület működését engedélyezték, majd az Országos Takarékpénztár vezethetett be életbiztosítással egybekötött nyugdíj-takarékosági betétet, végül 1985-ben minisztertanácsi határozat is született a tényleges biztosítási monopólium megszüntetéséről. 1987-től a biztosító-intézetek és a biztosítási tevékenység felügyelete is visszakerült a Pénzügyminisztériumhoz. A miniszter azt – a két világháború közötti, tradicionális, ágazati megközelítést követve – az Állami Biztosításfelügyelet útján gyakorolta. A monopólium megszűnését – 1986-ban létrejött az Állami Biztosító és a Hungária Biztosító – követően a felügyelet hatáskörébe tartozott a biztosító létesítéséhez, tevékenységi körének meghatározásához és módosításához szükséges kérelmek elbírálása. Szintén a második világháború előtti mintához való visszanyúlást jelentette, hogy a felügyeletet a biztosítási tevékenység fejlesztésében és felügyeleti feladatainak ellátásában a biztosítók és a biztosítottak képviselőit tömörítő Országos Biztosítási Tanács segítette.

Az időközben végbement rendszerváltás dacára az Állami Biztosításfelügyelet lényegében változatlan formában működött 1999-ig. Hatáskörét – az egy évszázaddal Beck Hugó első törvénytervezetének megszületése után 1996-ban hatályba lépett – biztosítási törvény (1995. évi XCVI. törvény a biztosítóintézetekről és a biztosítási tevékenységről) jelentősen bővítette. Ekkor vált engedélykötelessé többek között a biztosításközvetítői tevékenység, a biztosítási módozatok művelése, az állományátruházás, illetve a külföldi vagy befolyásoló részesedésszerzés is. A felügyelet melletti tanácsadó testület megmaradt – immár Magyar Biztosítási Tanács néven. Ennek deklarált feladata a biztosításügyre vonatkozó stratégiai ügyekben való állásfoglalás, a hazai biztosítási kultúra hagyományainak ápolása, a biztosítási tevékenység megújításának szolgálata, illetve az európai jogharmonizáció alapkérdéseire vonatkozó véleményalkotás volt. A törvény létrehozott egy Biztosításfelügyeleti Bizottságot is, amely előzetes véleményezési feladatokat látott el az egyedi kérelmek elbírálásakor, illetve jogszabálytervezetekhez kapcsolódóan. A két testület a 2003-as új biztosítási törvényben már nem szerepelt.

Az önálló ágazati felügyelet 1999-ben integrált felügyeleti megközelítésnek adta át a helyét a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének (PSZÁF) létrehozásával. Ebben egybeolvadt az Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelet, az Állami Biztosításfelügyelet és az Állami Pénztárfelügyelet. Az integráció eredményeként a PSZÁF tevékenysége a teljes pénzügyi szektorra kiterjedt. 2013-tól a szektor felügyelete – az angol Bank of England mintáját követve – a jegybankba olvadt, és azt azóta is a Magyar Nemzeti Bank látja el.

IRODALOMJEGYZÉK

Bajai Ferenc – Csabay Dezső (szerk.) (1972): Az állami biztosítás Magyarországon. Budapest. Csury Jenő ifj. – Marosi Imre (1931): A magyar biztosítás története. Budapest. Gilyén Ágnes (2016): Az elmúlt harminc év hazai biztosításügye. Kerekasztal-beszélgetés Asztalos Lászlóval, Kepecs Gáborral és Trunkó Barnabással. Biztosítás és Kockázat (3.) 4. pp. 6–11. <https://doi.org/10.18530/bk.2016.4.6> Letöltve: 2023.04.05. Széplaki Valéria – Vértesy László (2021): A biztosításfelügyelet története Magyarországon a 19. századtól a rendszerváltozásig. Jogtörténeti Szemle (19.) 2. pp. 41–47. Széplaki Valéria – Vértesy László (2022): A biztosításfelügyelet története Magyarországon a rendszerváltozástól napjainkig. Jogtörténeti Szemle (20.) 1. pp. 45–51. <https://doi.org/10.55051/jtsz2022-1p45> Letöltve: 2023.04.05. Tamás Gábor (2019): Háborúból válságba, válságból háborúba. Biztosítás és kockázat (6.) 2. pp. 52–95. <https://doi.org/10.18530/bk.2019.2.52> Letöltve: 2023.04.05.

SZERZŐI ÚTMUTATÓ
A BIZTOSÍTÁS ÉS KOCKÁZAT FOLYÓIRATBAN PUBLIKÁLÓK RÉSZÉRE

A kéziratokat elektronikus (Word/Excel fájl) formátumban mellékletként csatolva kérjük beküldeni a főszerkesztő (erszabet.kovacs@uni-corvinus.hu) és a szerkesztő (katalin.lencses@mabisz.hu) e-mail címére.

A kézirat befogadásához csatolni szükséges a kitöltött szerzői nyilatkozatot is, mely a MABISZ honlapjáról is letölthető (www.mabisz.hu) különböző verziókban (egyszerzős, többszerzős nyilatkozat).

Terjedelmi ajánlás: 1-1,5 ív (1 ív=40.000 karakter). A közlemények hossza a 60.000 karaktert (szóközökkel) ne haladja meg. A karakterszámok tartásakor kérjük figyelembe venni, hogy amennyiben a cikkben/tanulmányban ábra vagy egyéb bokszt jelenik meg, akkor az ábránként 300 karakterrel kerül beszámításra. A publikálás főszabályként magyar nyelven, indokolt esetben pedig angol nyelven lehetséges. A Biztosítás és Kockázat eddig megjelent számai elérhetőek az alábbi linken keresztül: <http://www.mabisz.hu/hu/esemenyek-publikaciok/450-biztositas-es-kockazat.html>

A kézirat a következő elemeket tartalmazza az alábbi sorrendben:

- CÍMOLDAL
 - A cikk címe, szerzője, elérhetősége. A cikk beadásának dátuma. Több szerző esetén a levelező szerző neve és elérhetősége is.
- CIKK CÍME
 - Alcím (opcionális)
- SZERZŐK NEVE ÉS AZOK AZ ADATOK, MELYEKET PUBLIKÁLÁSRA SZÁNNAK
 - Tudományos fokozat, munkahely, beosztás, e-mail cím
- ÖSSZEFOGLALÓ
 - Magyar nyelven, maximum 1000 karakter
- SUMMARY
 - Angol nyelven, maximum 1000 karakter
- KULCSSZAVAK
 - Maximum 5
- KEYWORDS
 - Maximum 5
- JEL
 - DOI szám
 - Ezt a MABISZ adja.
- CIKK, TANULMÁNY
 - Törzsszöveg (ajánlott terjedelem 60 000 karakter)
 - Ábrák, táblázatok, képletek, lábjegyzet (opcionális)
 - Összefoglalás, következtetések
- IRODALOMJEGYZÉK

1. A címlapon sorrendben a következők szerepeljenek: a kézirat címe, esetleg alcíme, a szerzők neve, a szerzők tudományos fokozata, titulusa, a szerzők munkahelye, a szerzők beosztása, elérhetősége. A cikk beadásának dátuma. Amennyiben a szerző(k) hozzájárul(nak) az e-mail cím(ük) közzétételéhez, akkor itt ezt is kérjük megadni. Több szerző esetén a kapcsolattartáshoz mindenképpen kérjük megadni a levelező szerző e-mail címét, telefonszámát.

2. Az összefoglalót magyar és angol nyelven kérjük elkészíteni és a cikk elejére beszerkeszteni. Az összefoglaló nem tartalmazhat rövidítéseket. Ennek meg-szerkesztésekor az alábbiakat kérjük figyelembe venni: „Bevezetés”, „Célkitűzés”, „Módszer”, „Eredmény” és „Következtetések” lényegre törő megfogalmazása oly módon történjék, hogy csupán az összefoglalás elolvasása is elegendő legyen a dolgozat lényegének megértéséhez. A magyar és az angol összefoglaló hossza igazodjon egymáshoz, a maximális karakterszám 1000 lehet. Az összefoglalókat követően a kulcsszavakat kérjük szerepeltetni. Maximum öt kulcsszó adható meg magyar és angol nyelven egyaránt, szerepeljenek továbbá a JEL-kódok is (<https://www.aeaweb.org/econlit/jelCodes.php>)

3. A kézirat világos, jól tagolt szerkesztése különösen fontos, beleértve az alcímek megfelelő alkalmazását is. Az eredeti közleménynél a bevezetőben néhány mondatban meg kell jelölni a kérdésfelvetést. A módszertani részben a szerző világosan és pontosan mutassa be és hivatkozzon azokra a módszerekre, amelyek alapján az eredményeket megkapta. Az eredmények és a diszkusszió részeket külön és érthetően szükséges megszerkeszteni. A diszkusszió rész legyen kapcsolatban az idevonatkozó legújabb ismeretanyaggal, valamint azokkal a megállapításokkal, amelyekből a szerző a következtetéseket levonta. Az eredmények újszerűsége, illetve a szerző saját tudományos hozzáadott értéke világosan tűnjön ki az írásból! A módszerek, eredmények, megbeszélés részek megfelelő alcímet kapjanak. A kéziratban az ábrák helyét, címét kérjük arab számokkal jelölni! A ciken belül lehetőség szerint csak akkor legyen alfejezeteken belüli számozás, ha azt a téma jellege és feldolgozása indokolja.

4. A táblázatokat címmel kell ellátni, és minden táblázatot külön lapon szükséges megadni. A táblázat ne legyen kép, a táblázatokat Wordben/Excelben kérjük elkészíteni!

5. Az ábrák a kéziratban megfelelő helyen, számozottan (arab számok) szerepeljenek, és címmel is el legyenek látva. Kérjük a mértékegységek, jelmagyarázatok értelemszerűen történő megadását! Az ábra forrását is kérjük megjelölni, így a szövegben megfelelő helyen jelenjen meg az ábrákra, táblákra, jegyzetekre való hivatkozás! Az ábrákat és grafikonokat nagyfelbontású képként és xls formátumban egyaránt külön kérjük csatolni a beküldött íráshoz.

6. Az ábrák és táblák elnevezése az ábra, illetve táblázat felett szerepeljen, a forrás-megjelölés pedig alul kerüljön feltüntetésre. A cikk szöveges része is tartalmazzon utalást arra, hogy az ábra, illetve táblázat mely részéhez szolgál illusztrációként. Pl. „ahogy azt a 3. ábra mutatja. ...”.

7. A képleteket képletszerkesztővel kérjük elkészíteni, és azokat a jobb oldalon, zárójelben folyamatosan kérjük számozni!

8. A lábjegyzetek a használt irodalom elé, a folyószöveg után kerüljenek!

9. Az irodalomjegyzék felsorolásánál ne legyen számozás, vagy bármilyen egyéb jelölés (bullet pont stb.) Az irodalmi hivatkozásokat a legújabb eredeti közleményekre és összefoglalókra kell korlátozni. Kizárólag azok az irodalmi felsorolások sorolhatók fel, amelyekre a szövegben utalás történt, és közvetlen kapcsolatban vannak a kutatott problémával. Háromnál több szerző esetén a három szerző neve után „et al” irandó.

A szövegközti szakirodalmi utalásokat zárójelben kérjük feltüntetni, amennyiben a hivatkozás nem szerves része a mondatnak. Például (Ospian, 2009). Amennyiben valamelyik szerzőtől több, azonos évszám megjelent munkára hivatkozik, a művek megkülönböztetésére használja az évszám mellé írt a, b, c stb. indexet. Szó szerinti idézetnél az oldalszám kötelezően jelölendő. Az irodalomjegyzéket a tanulmány végén abc-sorrendben közöljük a következőképpen:

- Könyveknél: Dickson DCM (2005): Insurance Risk and Ruin, Cambridge University Press
- Tanulmányköteteken, gyűjteményes kötetekben megjelent publikációknál: Mario Jametti & Thomas von Ungern-Sternberg (2003): Assessing the Efficiency of an Insurance Provider – A Measurement Error Approach, CESifo Working Paper Series 928, CESifo Group, Munich
- Folyóiratban megjelent cikkeknél: Wiltrud Weidner – Robert Weidner (2014): Identifikation neuer Ansätze zur individuellen Kfz-Tarifierung, Zeitschrift für die gesamte Versicherungswissenschaft May, Volume 103, Issue 2, pp. 167–193. Dickson DCM. (2006): Premiums and reserves for life insurance products, Australian Actuarial Journal, vol. 12 (2), pp. 259–279.
- Webcímeknél: Insurance Europe (2012): How insurance works Online: <http://www.insuranceeurope.eu/uploads/Modules/Publications/how-insurance-works.pdf> Weboldal hivatkozások zárójelben a letöltés dátumát is szerepeltetni kell.

10. Két-három oldalanként kérünk javasolni egy-egy kiemelésre szánt mondatot vagy mondatrészt a szövegből.

11. A Biztosítás és Kockázat folyóirat csatlakozott a DOI CrossRef rendszerhez, ami növeli a folyóiratban megjelent cikkek láthatóságát, illetve elérhetőségét. Kérjük a szerzőket, hogy a cikkek irodalomjegyzékében link formátumban tüntessék fel azon források DOI azonosítóját, melyeket más folyóiratok/kiadók már regisztráltak a CrossRef-nél. A források ezen szempontból való ellenőrzéséhez használható a CrossRef keresője: <http://search.crossref.org/>. A DOI-ból úgy képezhető link, hogy elé kell írni: <http://dx.doi.org/>, illetve amennyiben a CrossRef fenti keresőrendszerét használják, akkor az ott található DOI link egyszerűen átmásolható.

A Biztosítás és Kockázatban megjelent cikkeket a szerkesztőség az MTMT-n keresztül a REAL repozitóriumban archiválja.

12. A szerkesztőség szívesen fogad recenziókat is, melyek egy biztosításszakmai szempontból érdekesnek ítélt könyv ismertetését tartalmazzák azzal a céllal, hogy a figyelmet az adott műre mind szélesebb körben felhívják. A recenzióval szembeni elvárások az alábbiak:

- Szükséges feltétel a mű valamennyi bibliográfiai adatának pontos feltüntetése.
- Tartalmaznia kell minimálisan a könyv szakszerű ismertetését, szerkezeti felépítését. A recenzió szerzője ezen túlmenően megosztja az olvasóval a könyvvel kapcsolatos észrevételeit, benyomásait, akár kritikai értékelését is.
- A jó recenzió felkelti a vágyat az olvasásra, miközben annak tudományos értéke is tetten érhető, szakmai szemmel – az ajánlott szempontjain keresztül – orientálja a könyv potenciális olvasóját.
- Az idézetek és források megjelölésénél – amennyiben ilyenek vannak – be kell tartani a Biztosítás és Kockázat szerzői útmutatójában foglaltakat.
- Ajánlott terjedelem: 2-5 oldal.

Köszönjük, hogy a megfelelően előkészített kézirrattal Ön is segíti munkánkat!